

O RADIOGRAFIE STATISTICĂ ȘI TEORETICĂ A PERSECUȚIEI RELIGIOASE

Pr. Dr. Cristian Mircea PRICOP

*Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Teologie;
Consilier Canonico-juridic, Purtător de cuvânt al Arhiepiscopiei Tomisului
mirceacristianp@yahoo.com*

ABSTRACT: A Statistical and Theoretical Radiography of Religious Persecution.

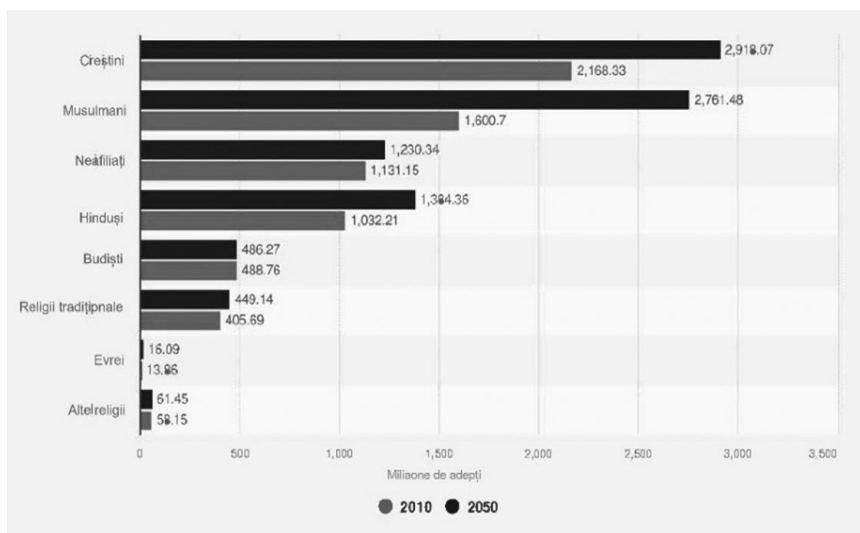
Perhaps what characterizes the world of the 21st century is undoubtedly the dynamic of transformation. All social planes are in this process of transformation dictated by new technologies, global economic networks, migration. Religion is no exception to this reconfiguration of the world, which is certainly happening at a very fast pace. The local is situated in a global perspective, with religions feeling close to each other, which is leading to a serious rethinking of doctrinal, cultural and social boundaries. This is why the word most commonly used today is *diversity*. Religions interact in a much more articulated relational way, with particular traditions being moved and implanted in new spaces through the agency of their followers. But this interlinking of religious identities also has negative effects expressed in conflicts, restrictions and religious persecution generated by exclusivist attitudes. The present study intends to explore the motivations and frameworks of religious persecution.

Keyword: *religious freedom, religious diversity, persecution, restriction.*

Dezvoltarea noilor tehnici de comunicare și mobilitate a remodelat structural lumea. În acest proces de reconfigurare, granițele care delimitează religii, culturi, națiuni sunt supuse unei fluidizări, ceea ce face ca diversitatea religioasă să capete noi valențe.¹ În 2010, creștinismul era religia cu cei mai mulți adepți la nivel mondial, urmată de islam (musulmani) și hinduism. În cei patruzeci de ani dintre 2010 și 2050, se preconizează că peisajul religiilor mondiale va suferi unele schimbări notabile, numărul musulmanilor

¹ Vezi Ioan Dura, *Dialog, toleranță, libertate. Configurații ale religiei în tranziția de la secularizare la pluralizare*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2022, pp. 17-25.

ajungând aproape ca cel al creștinilor. Modificările în ceea ce privește mărimea populației fiecărui grup religios depind în mare măsură de dezvoltarea demografică.

Numărul total de adepți la nivel mondial ai celor mai mari religii și credințe din lume în 2010 și numărul estimat de adepți în 2050.²

Conștienți de această realitate plurireligioasă contemporană, devine mai mult decât evident faptul că principiul libertății religioase joacă un rol providențial în reglementările politice ale interacțiunii cotidiene ale religiilor.³ *Curtea Europeană a Drepturilor Omului* a recunoscut că libertatea religioasă este unul dintre fundamentele unei societăți democratice: „(1) Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, conștiință și religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau credința și libertatea, fie singur sau în comunitate cu alții și în public sau privat, de a-și manifesta religia sau credința în cult, predare, practică și observare. (2) Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile va fi supusă numai limitărilor prevăzute de lege și care sunt necesare într-o societate democratică în interesul siguranței publice, pentru protecția ordinii publice, a sănătății sau a moralei

² <https://www.statista.com/statistics/1350917/world-religions-adherents-2010-2050>.

³ Ioan-Gheorghe Rotaru, “Religious liberty – a natural human right”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Les Arsc, France, Editions IARSIC, 2015, pp. 595-608.

sau pentru protecția drepturilor și libertăților celorlalți.”⁴ Majoritatea convențiilor, a declarațiilor, a tratatelor internaționale care înglobează drepturile omului încadrează libertatea de a opta, de a exprima, de a schimba religia. Dar libertatea religioasă este aplicată concret în lumea de astăzi, căci, paradoxal, realitatea persecuțiilor și a agresiunilor împotriva oamenilor religioși este atestată la nivel concret.

2. Ostilitățile religioase conform *Globally, Social Hostilities Related to Religion Decline in 2019* și *World Watch List 2023*

În această secțiune aducem în prim plan datele statistice ale limitărilor libertății religioase furnizate de două cercetări cu referire la anii 2019 și 2023. Samirah Majumdar și Virginia Villa au elaborat un amplu studiu - „*Globally, Social Hostilities Related to Religion Decline in 2019. While Government Restrictions Remain at Highest Levels*” - despre ostilitățile la adresa religiei, cercetare desfășurată și sintetizată sub egida prestigiosului centru de cercetare din State Unite Pew Research Center. Cercetarea s-a desfășurat pe un eșantion de 12 ani, respectiv 2007 - 2019 și a făcut parte din proiectul *Pew-Templeton Global Religious Futures*, care a analizat schimbările religioase și impactul acestora asupra societăților din întreaga lume.⁵ Pentru a măsura restricțiile globale asupra religiei în 2019 - cel mai recent an pentru care sunt disponibile date - studiul clasifică 198 de țări și teritorii în funcție de nivelurile de restricții guvernamentale asupra religiei și de ostilitățile sociale care implică religia. Cercetarea s-a bazat pe *Government Restrictions Index (GRI)*⁶ și pe *Social Hostilities Index (SHI)*⁷.

4 *European Convention on Human Rights*. Article 9: *Freedom of thought, conscience and religion*, European Court of Human Rights. Council of Europe, 11.

5 Samirah Majumdar & Virginia Villa, „*Globally, Social Hostilities Related to Religion Decline in 2019, While Government Restrictions Remain at Highest Levels*”, <https://www.pewresearch.org>.

6 *Indicele Restricțiilor Guvernamentale* măsoară legile, politicile și acțiunile guvernamentale care restricționează credințele și practicile religioase. Indicele cuprinde 20 de măsuri de restricții, inclusiv eforturile guvernului de a interzice anumite credințe, de a interzice convertirea, de a limita predicarea sau de a acorda tratament preferențial unuia sau mai multor grupuri religioase.

7 *Indicele de Ostilitate Socială* măsoară actele de ostilitate religioasă comise de persoane, organizații sau grupuri din societate. Aceasta include conflictele armate sau terorismul legate de religie, violența socială sau sectară, hărțuirea legată de vestimentație din motive

Pentru a urmări acești indicatori ai restricțiilor guvernamentale și ai ostilităților sociale, cercetătorii au analizat surse de informații disponibile public și citate pe scară largă, inclusiv rapoartele anuale ale Departamentului de Stat al SUA privind libertatea religioasă internațională⁸ și rapoartele anuale ale Comisiei SUA pentru libertatea religioasă internațională⁹, precum și rapoartele și bazele de date de la o varietate de organisme europene și ale Organizației Națiunilor Unite¹⁰ și de la mai multe organizații guvernamentale independente.¹¹

Ostilitățile sociale care implică religia, inclusiv violența și hărțuirea împotriva grupurilor religioase, au scăzut în 2019, potrivit studiului menționat, care examinează 198 de țări și teritorii. În 2019, 43 de țări (22% din toate cele incluse în cercetare) au avut niveluri „ridicate” sau „foarte ridicate” de ostilități sociale direcționate împotriva religiei. Această cifră este în scădere de la 53 de țări (27%) în 2018 și de la un vârf de 65 de țări (33%) în 2012. Cifrele au fluctuat de la începutul cercetării, în 2007, dar numărul de țări cu niveluri cel puțin „ridicate” de ostilitate socială legată de religie este acum cel mai mic din 2009 încoace. Scăderea numărului de țări care se confruntă cu terorismul religios (inclusiv decese, abuzuri fizice, strămutări, detenții, distrugeri de bunuri, precum și strângere de fonduri și recrutare de către grupuri teroriste) se numără printre factorii care stau la baza scăderii ostilităților sociale împotriva religiei. În 2019, 49 de țări s-au confruntat cu cel puțin unul dintre aceste tipuri de terorism religios, un nivel minim record. Această cifră a scăzut de la 64 de țări în 2018 și de la un nivel record de 82 de țări în 2014.¹²

religioase și alte forme de intimidare sau abuz legate de religie. Indicele include 13 măsuri de ostilitate socială.

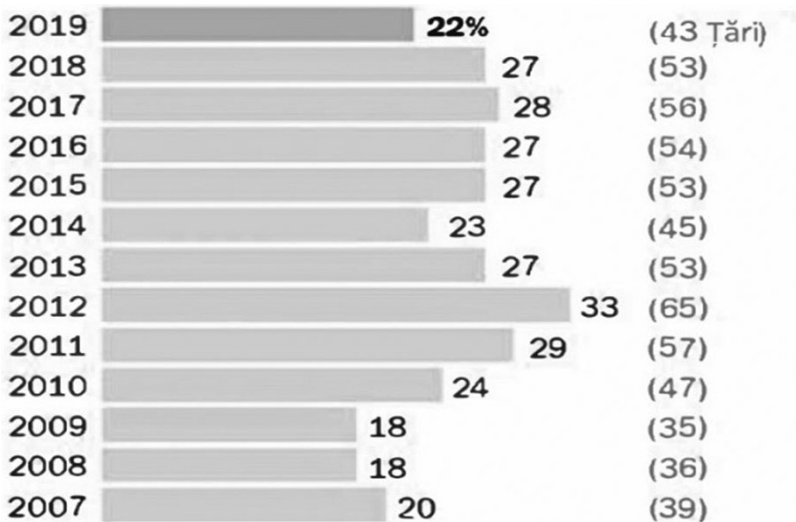
8 U.S. Department of State annual reports on International Religious Freedom, <https://www.state.gov>.

9 U.S. Commission on International Religious Freedom annual reports, <https://www.uscirf.gov>.

10 U.N. Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief reports, <https://www.ohchr.org>.

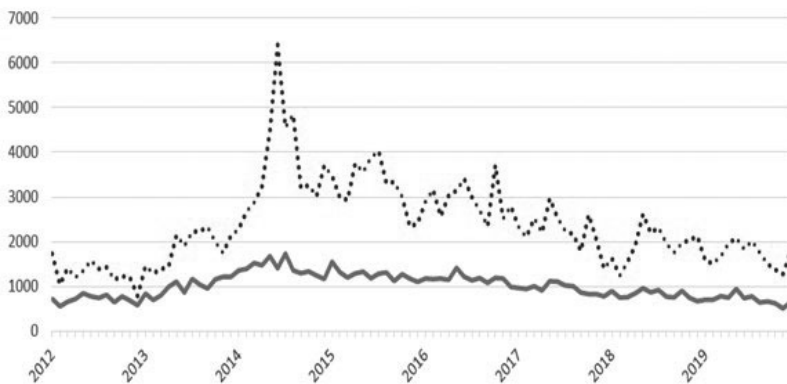
11 *Vezi și Alert 2022! Report on conflicts, human rights, and peacebuilding*, Iván Navarro Milián, Josep Maria Royo Aspa, Jordi Urgell García, Pamela Urrutia Arestizábal, Ana Villellas Ariño, María Villellas Ariño, Escola de Cultura de Pau, 2022.

12 Samirah Majumdar și Virginia Villa, „Globally, Social Hostilities Related to Religion Decline in 2019, While Government Restrictions Remain at Highest Levels”.

Evoluția ostilităților religioase între 2007-2019¹³

Potrivit *Global Terrorism Database*, care urmărește o mare varietate de incidente teroriste, indiferent dacă acestea sunt legate de religie, 2019 a fost „al cincilea an consecutiv de scădere a terorismului global” de la un vârf înregistrat în 2014.¹⁴

Atacuri teroriste și numărul de morți la nivel global, 2012-2019¹⁵

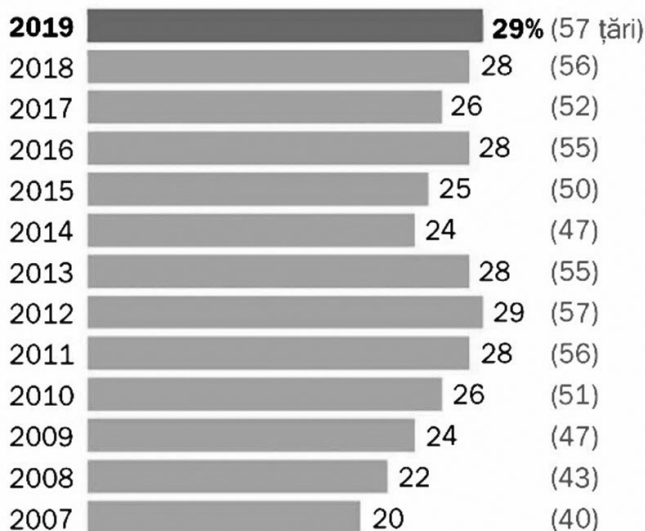
13 Pew Research Center, „Key findings about restrictions on religion around the world in 2019”, <https://www.pewresearch.org>.

14 „National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START)”, July 2020 <https://www.start.umd.edu>.

15 „Global Terrorism Overview: Terrorism in 2019”, National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START), <https://www.start.umd.edu/gtd>.

Printre motivele declinului actelor de terorism se numără și faptul că ISIS a pierdut controlul asupra unei mari porțiuni de teritoriu în Irak și Siria. În 2019, coaliția globală pentru înfrângerea ISIS a declarat că gruparea militantă a fost învinsă teritorial, ceea ce a dus la o scădere a numărului de atacuri violente comise de această grupare teroristă. Cu toate acestea, rețeaua multinațională de organizații ale ISIS a rămas activă. Grupuri care au jurat credință ISIS au comis atentate cu bombă în Sri Lanka în Duminica Paștelui din 2019, ucigând peste 250 de persoane. O altă excepție de la acest declin general al terorismului în 2019 a fost Afganistanul, unde numărul incidentelor teroriste - în special al atacurilor comise de talibani - a crescut pe fondul discuțiilor de pace dintre acest grup și Statele Unite.¹⁶

Restricțiunile guvernamentale care implică religia au rămas la cel mai ridicat nivel în intervalul 2007-2019. Restricțiunile guvernamentale privind religia includ legile, politicile și acțiunile oficiale care afectează credințele și practicile religioase. Studiul citat arată că restricțiunile guvernamentale care implică religia, care în 2018 au atins cel mai înalt punct de la începutul studiului, au rămas la un nivel similar în 2019. Scorul median global al Indicelui restricțiilor guvernamentale (GRI), un indice de 10 puncte bazat pe 20 de indicatori, s-a menținut la 2,9. Acest scor a crescut semnificativ din 2007, primul an al studiului, când era de 1,8.

Evoluția restricțiilor guvernamentale la adresa religiei între 2007-2019¹⁷

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ „Key findings about restrictions on religion around the world in 2019”.

Numărul total de țări cu niveluri „ridicate” sau „foarte ridicate” de restricții guvernamentale a crescut în 2019 la 57 (29% din toate țările analizate). Această cifră este în creștere cu o țară față de 2018 și egalează cel mai mare indice din 2012. Așa cum s-a întâmplat în toți anii precedenți studiați, majoritatea țărilor cu niveluri „ridicate” sau „foarte ridicate” de restricții guvernamentale în 2019 se aflau fie în regiunea Asia-Pacific (25 din cele 50 de țări din această regiune), fie în regiunea Orientul Mijlociu și Africa de Nord (19 din 20 de țări). Analizând împreună restricțiile guvernamentale și ostilitățile sociale, 75 de țări (38% dintre cele incluse în studiu) au avut niveluri „ridicate” sau „foarte ridicate” de restricții generale asupra religiei în 2019, în scădere față de 80 de țări (40%) în 2018.¹⁸

Potrivit raportului *World Watch List 2023* elaborat de *Open Doors*¹⁹, 360 de milioane de creștini sunt astăzi puternic persecutați și discriminați, adică 1 din 7 creștini din lume, 1 creștin din 5 e persecutat în Africa și 2 creștini din 5 sunt persecutați în Asia.²⁰ În raportul publicat în ianuarie 2023, se precizează că datele înregistrate din 1993 până în 2023 au dezvăluit amploarea și gravitatea persecuțiilor împotriva creștinilor. În ultimii 30 de ani, numărul țărilor în care creștinii suferă niveluri ridicate și extreme de persecuție aproape că s-a dublat, ajungând la 76 de țări. Numai în topul primelor 50 de țări menționate în raport, 312 milioane de creștini se confruntă cu niveluri foarte ridicate sau extreme de cenzură a libertății de exprimare și trăire a credinței creștine. Tendințele nu sunt deloc pozitive. Jihadiștii încă destabilizează țările din Africa Centrală și de Vest, iar țări întregi riscă să se prăbușească în violența extremistă. 26 de țări din Africa Subsahariană se confruntă cu niveluri ridicate de persecuție, jumătate dintre acestea având scoruri de violență în intervalul „extrem de ridicat”. Modelul de opresiune al Chinei se răspândește și în alte state, indiferent de contextul lor ideologic. Țări atât de diverse precum Sri Lanka, Myanmar și Malaezia s-au îndreptat pe aceeași cale autoritară, alăturându-se statelor din Asia Centrală precum Azerbaidjan, Kazahstan, Kârgâzstan, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan.²¹

18 „Globally, Social Hostilities Related to Religion Decline in 2019, While Government Restrictions Remain at Highest Levels”.

19 *Open Doors* este o misiune neconfesională care sprijină creștinii persecutați în lume, fondată în 1955 de Andrew van der Bijl. Obiectivele declarate ale *Open Doors* sunt de a sensibiliza opinia publică cu privire la persecuția globală, mobilizând rugăciunea, sprijinul și acțiunea creștinilor din întreaga lume. Are sediul în Ermelo, Olanda.

20 „World Watch List 2023”; <https://www.opendoors.org/en-US/persecution/countries>.

21 *Ibidem*.

3. Motivații ale ostilităților împotriva creștinilor

Trebuie notat faptul că cel puțin 75% din toate încălcările libertății religioase la nivel mondial sunt comise împotriva creștinilor.²² Atitudinile de agresiune împotriva creștinilor nu reprezintă o problemă doar pentru creștini. Problema este relevantă pentru întreaga societate umană în complexitatea ei etnică și religioasă, dat fiind faptul că vorbim de privarea unor drepturi esențiale ale oamenilor referitor la asumarea și exprimarea unei identități religioase în orizontul libertății. Motivele acestor agresiuni sunt multiple la un nivel general.

În primul rând, creștinismul este cea mai mare religie și se află într-o creștere constantă în spațiul asiatic, african și americo-latin (creștinismul pentecostal înregistrând cea mai mare intensitate în numărul de adepți), fapt ce duce la o intensificare a concurenței între religii. În fapt, contrar unor teze sociologice din secolul al XX-lea, conform cărora religia va dispărea din spațiul public, datele statistice actuale probează faptul că adepții religioși cresc ca număr. Conform datelor statistice furnizate de *Pew Research Center*, populația mondială crește cu o rată de 1,22% pe an. Hinduismul crește cu o rată de 1,38%, în primul rând pentru că nașterile depășesc decesele. Islamul crește cu 1,9% din același motiv, precum și datorită măsurilor economice și politice ale activităților în diasporă. Creștinismul crește cu o rată de 1,25%.²³ În Africa și în Asia din 1970 până în prezent creștinismul s-a triplat ca număr de adepți.

În al doilea rând, țările cu o istorie colonială folosesc religiile tradiționale pentru construirea identității, iar multe dintre acestea conectează din ce în ce mai mult naționalismul și religia. Aceste țări caută să își recupereze propria identitate prin recuperarea religiilor tradiționale. În acest sens, ele folosesc din ce în ce mai mult instrumente juridice, mijloace și/sau forță împotriva religiilor „străine”. Acolo unde țara și religia au fost identificate cu un stat (de exemplu, budismul în Sri Lanka și hinduismul în India), creștinii au fost din ce în ce mai mult tratați ca cetățeni de mâna a doua și au fost supuși unor atacuri comunitare violente. Bisericele din India și Sri Lanka

22 Thomas Schirrmacher, „Defending religious freedom of Christians benefits all”, în *The International Journal for Religious Freedom* Vol 1, 1, 2008, p. 13.

23 Pew Research Center, „The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050”, <https://www.pewresearch.org/religion/2015/04/02/religious-projections-2010-2050>.

documentează în mod regulat incendieri de biserici și alte atacuri violente asupra comunităților creștine.

În altă ordine de idei, creștinii sunt adesea reprezentanți importanți pentru drepturile omului și politicile democratice și pun în pericol complexe socio-politice și economice stabilite în anumite țări cu o autoritate dictatorială.

De asemenea, comunitățile creștine sunt adesea asimilate cu Occidentul detestat de anumite ideologii politice radicalizate și de anumite mișcări religioase fundamentaliste. Este evident că, de o vreme, Occidentul nu mai este predominant creștin. Dar ignoranța acestor facțiuni religioase le determină să asocieze Occidentul cu creștinismul și atunci se profilează o *confruntare a civilizațiilor*²⁴, considerându-se că ideologiile care atentează la moralitatea socială sunt generate, în esență, de creștinism, deși și creștinismul se contrapune noilor ideologii imorale. În această ecuație, grupările militante și radicalizate precum Al-Qaida, ISIS își argumentează *jihad*-ul religios și politic, iar convertirea religioasă la islam fiind unica soluție de compromis pentru evitarea crimelor și a persecuțiilor. Acest tip de persecuție radicală este precedat de persecuția directă din partea statului, cum ar fi în Arabia Saudită, unde expresiile non-islamice ale religiei sunt pur și simplu interzise.

Reg Reimer, în studiul „Persecution, advocacy and mission at the beginning of the 21st century”, a punctat încă alte două surse ale persecuției religioase creștine la începutul secolului XXI.²⁵ Primul este *comunismul* în țări precum China și Coreea de Nord. Efectele reziduale ale comunismului afectează, de asemenea, libertatea religioasă în mod semnificativ în țările fostei Uniuni Sovietice, în special în Asia Centrală, conform *Forum 18*.²⁶ *Libertatea religioasă* în țările comuniste înseamnă, în general, că organizațiile religioase trebuie să se afle sub controlul administrativ al statului. Rezultatul obiectiv și comun este că organizațiile religioase sunt cooptate de către stat. Atâta timp cât rămân „ilegale”, bisericile creștine vor fi supuse represaliilor bazate pe temeri nefondate și pe capriciile arbitrare ale autori-

24 Vezi Samuel P. Huntington, *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, Simon & Schuster, 2011.

25 Reg Reimer, „Persecution, advocacy and mission at the beginning of the 21st century”, în *Suffering, Persecution and Martyrdom. Theological Reflections*, Christof Sauer and Richard Howell (eds.), Religious Freedom Series - Volume 2, 2010, p. 337.

26 Pentru mai multe detalii, vezi www.forum18.org.

tăților comuniste anticreștine. Un al doilea factor al persecuției religioase a creștinilor este confirmat în Occident prin ceea ce putem numi *intoleranța seculară*. Secularismul ca ideologie politică că are o pretenție exclusivă de a domina și reglementa societatea și exprimă ostilitate față de religia creștină, ducând la un nivel radical separarea dintre Stat și religie operată de procesul secularizării²⁷. Libertatea de exprimare doctrinară și cultică sunt deseori cenzurate. De asemenea, odată cu ascensiunea libertinajului sexual (promiscuitate, homosexualitate, avort), predarea moralității și a eticii este restricționată. Au existat cazuri de urmăriri penale a creștinilor în țări occidentale pe considerente de asumare și promovare a principiilor morale creștine.

4. Persecuția religioasă creștină – precizări socio-politice și teologice

Pe baza datelor statistice enunțate anterior, suntem într-o poziție mai bună de a preciza faptul că persecuția religioasă nu este o realitate care aparține trecutului, ci una actuală care are loc în variate forme. Precizările lui Charles L. Tieszen privitor la schițarea unei definiții pe trei niveluri a persecuției religioase sunt edificatoare, întrucât înglobează și dimensiunile socio-politică și teologică a agresiunii religioase.²⁸

La un prim nivel, persecuția trebuie înțeleasă ca o acțiune. În consecință, nu se poate avea, de exemplu, doar atitudini discriminatorii și să fii persecutor. Mai degrabă, persecutorii acționează în baza acestor atitudini. Atunci când o fac, are loc persecuția. Având în vedere acest lucru, persecuția se manifestă într-un spectru larg, de la acțiuni nedrepte, care sunt intens ostile, la cele care sunt ușor ostile. Acțiunile intens ostile, care se află la un capăt al spectrului, pot fi desfășurate fizic, psihologic (mental sau emoțional) sau social. Acestea ar putea cuprinde acțiuni precum bătaia, tortura, izolarea sau încarcerarea. Acțiunile ușor ostile se află la capătul opus al acestui spectru. Aceste acțiuni sunt mai puțin intense, nu sunt violente și pot fi, de asemenea, desfășurate din punct de vedere psihologic sau social. Acestea ar include ridiculizarea, restricțiile, anumite tipuri de hărțuire sau

27 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Aspecte ale secularizării și ale omului secularizat", *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, (2006), L-LI, nr.1, Cluj University Press, Cluj-Napoca, pp. 251-266.

28 Charles L. Tieszen, "Towards redefining persecution", în *International Journal for Religious Freedom*, Vol. 1, No. 1 (2008), pp. 69-73.

discriminare. Persecuția trebuie să fie înțeleasă ca incluzând acțiuni care acoperă întreaga gamă de ostilitate, fie că sunt fizice, psihologice sau sociale. Prin urmare, la acest prim nivel, o definiție a persecuției trebuie să ia în considerare elementele unei acțiuni nedrepte, un spectru de ostilitate care variază de la ușoară la intensă, motivațiile care stau la baza persecuției și efectul de prejudiciu rezultat, toate acestea fiind considerate din perspectiva victimei. În forma sa cea mai elementară, am putea defini persecuția ca fiind: a acțiune nedreaptă, cu diferite niveluri de ostilitate, cu una sau mai multe motivații, îndreptată împotriva unei anumite persoane sau a unui anumit grup de persoane, care are ca rezultat diferite niveluri de prejudicii din perspectiva victimei.²⁹

La al doilea nivel, o persecuție religioasă comportă niște particularități. Majoritatea definițiilor persecuției religioase funcționează pe baza unor standarde socio-politică, persecuția religioasă fiind „negarea oricărui drept al libertății religioase”³⁰. Definițiile socio-politice ale persecuției religioase se concentrează pe încălcarea sistematică a libertăților religioase, include acțiuni care pot să nu fie sistematice, ci să apară în mod neregulat (hărțuire) și apare într-un mediu care ar putea altfel garanta libertatea religioasă (discriminare).³¹ La acest al doilea nivel, persecuția religioasă ar trebui înțeleasă ca o acțiune nedreaptă de diferite niveluri de ostilitate îndreptată împotriva unui credincios sau a credincioșilor unei anumite religii sau a unui sistem de credință prin oprimare sistematică sau prin hărțuire sau discriminare care nu limitează neapărat capacitatea acestor credincioși de a-și practica credința, având ca rezultat diferite niveluri de vătămare, așa cum este considerată din perspectiva victimei, fiecare acțiune având religia ca motiv principal. Nu în ultimul rând, persecuția religioasă se aplică nu numai creștinilor, ci și hindușilor, musulmanilor, etc.

Parcursul acestor două niveluri ne permite să înțelegem persecuția religioasă a creștinilor. În primă instanță, trebuie să înțelegem prin „creștin” cel care crede în și îl mărturisește pe Mântuitorul Iisus Hristos și face parte din Biserică creștină. Desigur, aici lucrurile pot varia, dat fiind faptul că vorbim de o sumă de versiuni creștine (ortodocși, catolic, protestanți,

29 Charles L Tieszen, „Towards redefining persecution”, p. 71.

30 P. Marshall, *Religious Freedom in the World: A Global Report on Freedom and Persecution*, p. 20.

31 Charles L Tieszen, „Towards redefining persecution”, p. 73

neoprotestanți etc). Calitatea de „creștin”, așadar, include „creștini de toate confesiunile”. Astfel, lucrurile se nuanțează, întrucât persecuția creștină are o dimensiune teologică, în sensul că definiția operează, în parte, pe baza unei așteptări teologice a persecuției. Această așteptare este un principiu biblic prin care toți creștinii trebuie să anticipeze persecuția. Vedem acest lucru, de exemplu, în declarațiile Mântuitorului Iisus Hristos și ale apostolului Pavel, potrivit cărora cei care aleg să-L urmeze pe Hristos trebuie să se aștepte la persecuție (Ioan 15:20; 2 Tim 3:12). Afirmările biblice de acest gen nu sunt explicate decât printr-o definiție teologică.

O definiție standard înțelege persecuția religioasă a creștinilor ca fiind orice acțiune nedreaptă, cu diferite niveluri de ostilitate, comisă în principal pe baza religiei și îndreptată împotriva creștinilor, care are ca rezultat diferite niveluri de vătămare, așa cum este considerată din punctul de vedere al victimei. Mai mult, la acest al treilea nivel, o astfel de definiție teologică trebuie să ia în considerare și aspecte ale persecuției pe care definițiile socio-politice nu le iau în considerare. Din acest punct de vedere, uciderea rezultată în urma unei persecuții religioase devine martiriu într-o definiție teologică.³²

Concluzii

Religia este un factor esențial în componența societății, fiind articulată constant de cei care au un crez și își asumă apartenența față de o identitate religioasă. Dimensiunea religioasă poate încadra în vectorul ei liniar doi poli - violența și pacea³³ - în funcție de intențiile politice ale autorităților religioase. În ciuda eforturilor de democratizare a politicilor internaționale care inserează dreptul la libertate religioasă, realitatea concretă evidențiază faptul că persecuțiile împotriva creștinilor au loc în diferite zone ale lumii. Datele statistice furnizate de *Globally, Social Hostilities Related to Religion Decline in 2019* și *World Watch List 2023* confirmă această tristă situație. În ciuda acestui fapt, demersul religios, politic, social pentru libertatea religioasă nu trebuie să înceteze. Cooperarea și intenția constructivă spre

32 Despre sensul martiriului, vezi: Peter Beyerhaus, „Martyrdom – gate to the kingdom of heaven”, în *God's kingdom and the utopian error*, Wheaton: Crossway, 1992, pp. 163-179; Christof Sauer & Richard Howell, *Suffering, persecution and martyrdom. Theological reflections*, Bonn, VKW, 2010.

33 Cristian-Vasile Petcu, „Pacea și dreptatea după cărțile profeților mari”, în *Annales Universitatis Valachiae*, Facultatea de Teologie, Târgoviște, 2005, pp. 448-458.

un dialog și o diplomație interreligioasă³⁴ ar trebui mult mai intensificate prin apelul la ceea ce putem numi o etică globală. Lumea a devenit prea mică pentru fiecare dintre noi și benefic ar fi ca să mizăm și să prioritizăm elementele comune care ne solidarizează, în ciuda diferențierii identitare, decât cele care ne adâncește diferența.

Bibliografie

- BEYERHAUS, Peter, „Martyrdom – gate to the kingdom of heaven”, în *God's kingdom and the utopian error*, Wheaton, Crossway, 1992, pp. 163-179.
- DURA, Ioan, *Dialog, toleranță, libertate. Configurații ale religiei în tranziția de la secularizare la pluralizare*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2022.
- HUNTINGTON, Samuel P., *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, Simon & Schuster, 2011.
- MARSHALL, P., *Religious Freedom in the World: A Global Report on Freedom and Persecution*, p. 20.
- PETCU, Cristian-Vasile, „Cadru juridic al dialogului ecumenic creștin” (“The legal framework of Christian ecumenical dialogue”), în volumul Simpozionului Internațional ”Itinerario e il contenuto del formare ecumenico-studi ecumenici - Venetia”, Istituto di studi ecumenici S. Bernardino, Veneția, 2008, pp. 422 – 450.
- PETCU, Cristian-Vasile, „Pacea și dreptatea după cărțile profeților mari”, în *Annales Universitatis Valachiae*, Facultatea de Teologie, Târgoviște, 2005, pp. 448-458.
- REIMER, Reg., „Persecution, advocacy and mission at the beginning of the 21st century”, în *Suffering, Persecution and Martyrdom. Theological Reflections*, Christof Sauer and Richard Howell (eds.), Religious Freedom Series - Volume 2, 2010, p. 337.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, „Aspecte ale secularizării și ale omului secularizat”, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, (2006), L-LI, nr. 1, Cluj University Press, Cluj-Napoca, pp. 251-266.

34 Cristian-Vasile Petcu, „Cadru juridic al dialogului ecumenic creștin” (“The legal framework of Christian ecumenical dialogue”), în volumul Simpozionului Internațional ”Itinerario e il contenuto del formare ecumenico-studi ecumenici - Venetia”, Istituto di studi ecumenici S. Bernardino, Veneția, 2008, pp. 422 – 450.

- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Religious liberty – a natural human right", în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Les Arsc, France, Editions IAR-SIC, 2015, pp. 595-608.
- SAUER, Christof & Richard Howell, *Suffering, persecution and martyrdom. Theological reflections*, Bonn, VKW, 2010.
- SCHIRRMACHER, Thomas, „Defending religious freedom of Christians benefits all”, în *The International Journal for Religious Freedom*, Vol. 1, 1, 2008, p. 13.
- TIESZEN, Charles L., „Towards redefining persecution”, în *International Journal for Religious Freedom*, Vol. 1, No. 1 (2008), pp. 69-73.

Instrumente juridice internaționale

- *European Convention on Human Rights. Article 9: Freedom of thought, conscience and religion*, European Court of Human Rights. Council of Europe, 11.

Webografie:

- <https://www.statista.com/statistics/1350917/world-religions-adherents-2010-2050>.
- U.S. Department of State annual reports on International Religious Freedom, <https://www.state.gov>.
- U.S. Commission on International Religious Freedom annual reports, <https://www.uscirf.gov>.
- U.N. Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief reports, <https://www.ohchr.org>.
- Pew Research Center, „The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050”, <https://www.pewresearch.org/religion/2015/04/02/religious-projections-2010-2050>.
- Pew Research Center, „Key findings about restrictions on religion around the world in 2019”, <https://www.pewresearch.org>.
- „National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START)”, July 2020 <https://www.start.umd.edu>.

- ♦ „Global Terrorism Overview: Terrorism in 2019”, National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START), <https://www.start.umd.edu/gtd>
- ♦ „World Watch List 2023”, <https://www.opendoors.org/en-US/persecution/countries>.
- ♦ *Alert 2022! Report on conflicts, human rights, and peacebuilding*, Iván Navarro Milián, Josep Maria Royo Aspa, Jordi Urgell García, Pamela Urrutia Arestizábal, Ana Villellas Ariño, María Villellas Ariño, Escola de Cultura de Pau, 2022.
- ♦ MAJUMDAR, Samirah & Virginia Villa, „Globally, Social Hostilities Related to Religion Decline in 2019, While Government Restrictions Remain at Highest Levels”, <https://www.pewresearch.org>.